

YURTTAŞLIK İDEALİ PERSPEKTİFİNDEN İNGİLİZ YAZILI BASININDA KADIN – SİYASET İLİŞKİSİNİN TEMSİLİ

REPRESENTATION OF WOMEN AND POLITICS IN THE U.K. PRESS IN THE CONTEXT OF CITIZENSHIP CONCEPT

Dr. Şadiye DENİZ^a

ÖZET

Genel olarak bir topluluğun üyesi olmayı ifade eden yurttaşlık, politik kararların alımında aktif katılımı içeren haklar demektir. Kadınların politikadaki temsil oranları ve görünürlükleri bakımından erkeklerin gerisinde kalmaları, kadın yurttaşlığı açısından bir problemin varlığına işaret etmektedir. Bu nedenle çalışmanın kuramsal temelini yurttaşlık ideali oluşturmaktadır. Çalışma, kadın-politika ilişkisinin İngiltere yazılı basınında nasıl temsil edildiğini ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Kadınların gerçek anlamda yurttaş ve siyasetin öznesi olarak konumlandırılmasında medyanın önemli bir rolü vardır. Medyanın metinlerinde yarattığı, sürdürdüğü söylem ya da temsil biçimleri, toplumsal yapıya, siyasete, kültüre, kimliklere ilişkin her türlü zihinsel algımızı etkilemeye muktedirdir. Genel bir insan hakları söyleminin ardına gizlenmiş, gazetecilik açısından nesnellik ilkeleri gereği doğru haberin kadın-erkek ayrımı yapmayacağı düşüncesi, kadınların eşitsiz konumunun sürmesine neden olmaktadır.

Bu çalışmada, İngiltere'nin önde gelen gazeteleri olan The Daily Telegraph, The Guardian'da, son genel seçim döneminde kadın-siyaset ilişkisinin temsil biçimleri, söylem analizi yöntemi ile incelenmiştir.

ABSTRACT

Citizenship which points to be a member of a community in its general sense, represents a status that is composed of rights including active participation in political decisions. Women's falling behind men in the sense of representative ratio and visibility in politics point to the existence of a problem in the sense of women's citizenship. Therefore, theoretical basis of the study is composed of the concept of citizenship. This study aims to show the representation of women-politics relationship in English press. Media has an important role in the positioning of women as a real citizen and subject of politics. Discourse or representation forms of media created and maintained in the texts have the ability to effect all our mental perceptions on social structure,

^a Ege Üniversitesi İletişim Fakültesi Gazetecilik Bölümü, Genel Gazetecilik Anabilim Dalı, sadiye.deniz@ege.edu.tr, aysadiye@hotmail.com

politics, culture, identity. The idea that right news which is concealed behind the discourse of general human rights wouldn't do gender discrimination according to the objectivity principals in terms of journalism cause this unequal position to survive.

In this study, representation of woman-politics relationship in the general election period in UK newspapers such as The Daily Telegraph and The Guardian will be discussed through the method of discourse analysis.

I. GİRİŞ

Yurttaşların siyasal kararlara ve süreçlere eşit katılımına vurgu yapan çağımızın ideal yönetim biçimi olarak kabul edilen demokrasi, günümüzde toplumun yarısını oluşturan kadınların kamusal katılımını sağlama konusunda eksik kalmıştır. Bu durum, demokrasinin ilk ortaya çıktığı andan itibaren, kadınların yurttaş tanımı içerisine alınmamlarından kaynaklanan tarihsel bir sürecin ürünüdür. Antik çağdan, 19. yüzyılın başlarına kadar siyaset kuramcıları ve seçkinler, kadınları içermeyen eksik kamusal katılımı, eşit bir yurttaşlık anlayışı gibi sunmuşlardır. John Staurt Mill'e kadar kadınların yurttaşlığı demokrasi kuramcıları tarafından görmezden gelinmiş ve bu görmezden gelmeyi destekleyecek meşru gerekçelere dayanarak yurttaşlığın ve demokrasinin ideal ilkeleri kadınlar olmadan biçimlendirilmiştir. Antik çağ düşüncesinde, kamusal işleri yapmaya ehil cins olarak erkekler görülmüş ve kadınlar duygusal ilişkilerin yer aldığı ancak çok fazla sıradan bir kurum olan hanenin öznesi olarak tanımlanmışlardır. Bu ayırım sözleşmecî düşünürlerin yaptıkları akıl metaforu üzerine kurulan kamusal alan / özel alan tanımlamasıyla daha da belirginleşmiştir. Sonuçta kamusal alanın gerektirdiği akılcılık ve makul davranışların erkeklerle, özel alanın duygusallığının ise kadınlarla özdeşleştirildiği bir toplumsal hiyerarşi doğmuştur.

Kadınların yurttaş sayılmaları ve siyasal haklarını elde etmeleri ile toplumun adil olmayan bu yapısının değişeceği ve siyasete tam katılım sorunun çözüleceği düşünülmüşse de, sonraki dönemler bu beklentinin boşa çıktığını göstermiştir. Bu çalışma, yurttaşlık ve siyasal haklar arasında doğrudan bir bağlantının olduğu önkabulünden hareketle, kadın yurttaşlığını siyasal alandaki görünürlük bakımından tartışmayı ve medyanın bu konuda yarattığı temsilleri söylem analizi yöntemi ile ortaya koymayı amaçlamaktadır.

II. Yurttaşlık ve Kadın

Yurttaşlık demokrasi kadar eski bir kavramdır. Latince '*civis*' ve Yunanca '*politias*' kökenleri itibariyle, yurttaş, en basit anlamda bir politik topluluğun üyesi demektir(Sarıbay, 1999: 107). Yurttaşlık çok yönlü ve çeşitlidir. Haklardan, ayrıcalıklardan, görevlerden oluşan yüceltilmiş bir kimlik olarak, devletle bireyler arasındaki ilişki, bir politik toplumun üyelerini birleştiren veya bölebilen uygulamalar ve politik devletin bir ideali olarak tanımlanabilir. Yurttaşlık bunların hepsi de olabilir, daha fazlası da(Friedman, 2005: 16). Yurttaşlık bir boyutuyla aidiyetlerle biçimlenen gündelik pratiklerden, diğer bir boyutuyla da haklardan oluşmaktadır. Bu bağlamda yurttaşlığı, "kültürel, sembolik ve ekonomik uygulamalar ile siyasal, sivil, sosyal hak ve görevlerin bir arada bulunduğu bir demet olarak bir topluluğun bireysel üyesi olmak" (Isin & Wood, 1999: 4) şeklinde tanımlamak mümkündür. Kavram yükselişini Fransız İhtilali ile birlikte yaşasa da, ilk izlerine Antik Yunan'da ve Roma'da rastlanmıştır.

Yurttaşlığın geçirdiği tarihsel süreçler ve anlam değişiklikleri kadın yurttaşlığının da farklı aşamalardan geçmesi sonucunu doğurmuştur. Antik Yunan'da ve Roma'da yurttaş, köleler ve kadınlar dışında kalan, belirli özellikleri barındıran erkek nüfus için kullanılan bir kavramdı. Demokrasi düşüncesinin en eski kuramcılarından biri olarak görülen Aristo, demokratik bir yönetimde eşitliğin öneminden söz ederken, kadınları bu eşitlik

anlayışının dışında tutmuştur. Polis'i oluşturan en küçük organ olarak gördüğü ailede karı-koca ilişkilerini hiyerarşik bir şekilde düzenlemiştir. Aristo, erkeğin kadından daha üstün olduğunu, erkeğin bir amaç, kadının ise araç olduğunu söylemektedir. Kadın özgürdür, hatta bazı konularda hak süjesi olabilir, fakat aklını işletemez. Bu nedenle kendisi üzerinde bir devlet adamının siyasal yönetimi gibi bir yönetim kuran kocasına boyun eğmelidir(Ağaoğulları, 1994: 344). Platon ve Aristoteles'te, politikanın kamusal dünyası, hanenin özel dünyasının karşısına konmuştu; hane bu noktada hem üretimin alanıydı ve gerekliydi ama çok fazla sıradandı. Politikanın haklı olarak talep edeceği akılcılığı, bilgeliği, dahası kahramanlığı besleyemezdi. Aristoteles'e göre bu kadınların politikada yeri olmadığı anlamına geliyordu, çünkü kadınların doğası onları yalnızca özel alanın düşük erdemlerine uygun kılıyordu(Phillips, 1995: 44). Antik çağdaki yönetim uygulamaları pek çok kuramcı bakımından demokrasinin temelleri olarak görülmesine rağmen, eşit bir katılımın izlerine rastlamaması bu düşünceyi zedelemektedir.

Kökenleri yirmibeş yüzyıl öncesindeki Antik dönemlere dayanan kadınları kamusal alanın dışında tutan cinsiyete dayalı toplumsal tabakalaşmanın izlerine, sonraki dönemlerde sözleşme kuramcılarında rastlanmaktadır. Thomas Hobbes doğa durumundan sözleşmeye geçilmesiyle birlikte aile ve evlilik kurumunun politik bir nitelik kazandığını ve kadın-erkek eşitliğinin ortadan kalktığını söylemektedir. Hobbes'a göre sözleşmeyle birlikte artık "aile içi ilişkiler sivil toplum normlarına göre düzenlenir ve karısı, çocukları ve hizmetçilerine sahip olan erkeği, babalık hukukuna dayanarak sivil toplumsal bir şahsiyete dönüştüren kurum ailedir. Bu noktadan hareketle aile reisliği politik bir boyut kazanır. Erkekler kamusal alanda toplumsal sözleşme yaparak sivil topluma geçerken, kadınlar özel alanda evlilik yoluyla sözleşme yaparak onun (erkeğin) uyruğuna girerler."(Çaha, 1996: 22-23) Hobbes aile içindeki toplumsal sözleşmenin kadının ve erkeğin rollerini biçimlendirdiğini ve erkeği otorite konumuna getirdiğini söylemektedir. Politik bir konuma gelen aile reisliği, kadını erkeğin hükmü altına sokmaktadır. Dolayısıyla kamusal alanda aileyi temsil eden birey de aile reisi olan erkek olmaktadır. Erkek sadece aile içindeki toplumsal sözleşmenin otoritesi değildir, aynı zamanda kamusal alanla kurulan sözleşmenin dolayısıyla kamusal hayatın da bir öznesi olmaktadır. Bu durumda kadını siyasal/kamusal hayattan dışlanmışlık beklemektedir. Bu düşünce uzun bir süre hâkim olmuş, Hobbes'tan sonra gelen Montesquieu da kadınlara seçme hakkından hiç bahsetmemiştir.

Bir diğer sözleşmecî düşünür olan John Locke ise; karı-koca arasındaki ilişkileri evlilik ve siyasi ilişkiler olmak üzere iki çerçevede incelemektedir. "Sivil toplum içinde karı-koca ilişkisi siyasi bir boyut kazanır ve erkek sivil toplum nezdinde yönetici bir kimlik edinmiş olur. Locke, evlilik ilişkileri çerçevesinde kadına eşit bir konum tayin ederken, sivil toplumdaki siyasi ilişkilerde bu konumu geri alıyor. Kadın evlilik ilişkileri çerçevesinde sivil toplumda kocası tarafından temsil edilirken, kendi mülkiyetine sahiptir, mülkiyeti tamamen kocasına ait değildir." (Çaha, 1996: 24-25) Locke'un evlilik ilişkileri terimiyle özel alanı ifade etmekte ve burada kadınla erkeği –özellikle mülkiyet konusunda- eşit konuma koymaktadır. Ancak siyasal alana geçildiği zaman erkek yönetici konuma geçip, toplum sözleşmesinin öznesi olarak kamusal alana katılırken, kadın özel alanda kalmaktadır. Dolayısıyla kadın toplum sözleşmesinin bir tarafı değildir, bu nedenle de kadının tam yurttaşlığından söz edilemez.

J. J. Rousseau ise, eşitlik üzerine önemli düşüncelerde bulunmuş olmasına rağmen, kadını içermeyen bir eşitlik anlayışı öngörmüştür. Çağdaşları gibi, Rousseau düşüncesinde de, sadece yetişkin erkek nüfus için eşit katılıma dayanan bir vatandaşlık anlayışı sözkonusudur. Rousseau, kadınları tam vatandaşlık statüsünün dışında tuttuğu için onların eşitsizliğini tartışma konusu yapmamıştır. Temsili reddettiği için tüm vatandaşların yasalara ve egemenliğin kullanımına tam katılımın öneminden bahsederken, kadınları bu haklardan yoksun bırakmıştır. Kadınları yurttaşlık statüsünün dışında bırakmasının nedeni, duygusal davranışların genel iradeye zarar vereceğine inanmasından kaynaklanmaktadır. Kadın doğal olarak duygusal alanın aktörüdür, bu nedenle kamusal hayata katılmamalıdır. Rousseau, kadını kamusal alanın içerisinde görmemesine rağmen, kamusal alanı doğrudan etkileyen bir özne olarak görmektedir. Çünkü ona göre iyi bir yurttaş olmak çok önemlidir ve tüm yurttaşlar duygusal alanda kadınlar tarafından yetiştirilmektedir. Kadının kamusal alan dışında kalması, bir taraftan tutkuların ve duyguların bu alandan uzak kalmasına yardımcı olurken, diğer yandan da ulusa yararlı evlatlar yetiştirilmesini sağlamaktadır. Rousseau'ya göre; "kadınların annelik duygularıyla eşleştirilen erdemler bile, devletin iyi bir şekilde işleyişini tehdit edebilir. İyi bir yurttaş, eğer kamu yararına hizmet ediyorsa kendi evlatlarının ölümünü bile şükranla karşılamalıdır. En erdemli tutkular bile devletin istekleriyle çatışma halinde olabilir. İyi bir özel şahıs olmanın ön istekleri iyi bir kamu yurttaşı olmanın ön-istekleriyle tam olarak bağdaşabilecek türden şeyler değildir. Rousseau'nun buna getirdiği çözüm, kuşkusuz erkekleri iyi birer yurttaş, kadınları da iyi birer özel şahıs yapmaktır. Fakat Rousseau bu iki alanın belli noktalarda kesiştiğini düşünür ve kadınlara, kendi başlarına doğrudan doğruya katılamayacakları kamusal yaşamın iyi biçimlerinin korunması ve geliştirilmesinde belirli bir rol verir. Rousseau'ya göre özel alan, erkeklerin çağdaş toplumun çürümüşlüğünden kaçıp sığınacakları bir alan değil, aynı zamanda kamusal yaşamı dönüştürecek olan bir iyi yurttaşın yetiştiği yerdir de." (Lloyd, 1996: 104) Rousseau, ulusa iyi yurttaşlar yetiştirilmesinin yolu olarak kadınların özel alan içinde kalmasını fakat iyi eğitilmesini düşünmektedir. Böylece hem duygularıyla kamusal alana zarar veremeyecekler, hem de eğitildikleri için iyi evlatlar yetiştirebileceklerdir. Rousseau, doğa yasasına dayanarak tanımladığı kadın/erkek ilişkilerinde kadını ve erkeği toplum için gerekli olarak görmektedir. Ancak, toplum için tanımladığı bu gereklilikler kadında ve erkekte farklıdır. Erkek akıl sahibi olduğu için kamusal alan içerisinde yer almalıdır. Kadın da toplum için çok önemlidir ancak bu önem kamusal alanın çok dışında bir yerlerde, evde cereyan etmektedir. Rousseau'nun kadınla kamusal alanı ilişkilendirdiği tek bir durum vardır. O da kadının sorumluluğuna verdiği ulusa iyi evlatlar yetiştirmek görevidir. Böylece Rousseau'nun tanımlamasında kadın, kamusal alanla sadece yetiştirdiği erkek evlatları ulusa yarar sağladığı sürece ya da kocası tarafından kamusal alanda temsil edildiği sürece var olabilmektedir.

John Sturt Mill kadın kimliği konusunda klasik görüşten farklı bir bakış açısı getirmiştir. "Mill'e göre genel olarak eskiden her iki cinsin de köleliğinden söz edilebilirdi, ancak erkeğin köleliği zamanla ortadan kalkarken kadınların köleliği ise daha ılımlı bir bağlılığa dönüşmüştür. Kadınların ılımlı bağımlılığı insani duygular, adalet, toplumsal zorunlulukla yeni bir kurum olarak değil, hala ilkel kölelik haliyle sürmektedir."(Mill, 1987: 54) Mill, efendi-köle ilişkisindeki iktidarın gücünü, kadın-erkek arasındaki iktidarın niteliğinden farklı görmemektedir. Ona göre, iktidar özlemi her eve sızmıştır, her aile babasının ya da aile babası olmak isteyen erkeğin gönlünde yatmaktadır(Mill, 1987: 56). Mill, erkeklerin kadınlardan neler beklediğini şöyle açıklamaktadır: " ...Tüm erkekler, onlara en yakın olan kadınlardan, zorla köle olmalarını değil, bir cariyeye

olmalarını beklemektedir. Bu yüzden de onların gözünü bağlamak, akıllarını köleleştirmek için ellerinden geleni yapmışlardır.”(Mill, 1987: 59) Erkeklerin böyle bir gayret içerisinde olmaları, yüzyıllarca kadınları kamusal alanın dışında tutmalarını, akıl alanı yerine duygulara dayanan özel alana hapsedme girişimlerini açıklamaktadır. Dolayısıyla kadınlar ontolojik olarak erkeklerden farklı olduklarına ve üstlenmeleri gereken toplumsal rollere inandırılmışlardır. Kadın ve erkek ayrılığı, varoluştan değil, toplumsal düzenin devamlılığını isteyen erkeklerin hegemonik söylemlerinden kaynaklanmaktadır. Bu söylemler erkek iktidarını yeniden üreten ataerkil yapının devamlılığını sağlamış, kadınların bağımlılıklarını doğal bir durum olarak görmelerini sağlamıştır. Siyasal alan-ev içi alan ayrımını oluşturan doğa değildir tam tersine siyasal alan doğal yapıyı ekonomik, siyasal, dinsel, ideolojik üstünlüğünü yeniden kurmak için kullanmaktadır. John Staurt Mill, kadınların erkekler tarafından doğal bir bağımlılığa inandırıldığını yüksek sesle dile getiren ilk demokrasi kuramcısı olması bakımından önemlidir. Onun dönemine kadar, tüm demokrasi kurgulamaları adeta kadınlar yokmuş, yeryüzünde sadece tek bir cins yaşıyormuş gibi yapılmıştır. Mill, sadece kadınlara haklarını iade etmekle kalmamış aynı zamanda erkek egemen ideolojiyi üreten, yayan, sürdüren bir toplumsal söylemin varlığına da işaret etmiş, hem yasal anlamda, hem işlevsel anlamda eşitliğin gereklerini vurgulamıştır.

Antik çağdan modern zamanlara gelindiğinde ise; kadın yurttaşlığı açısından bir değişimin olduğunu söylemek güçtür. Fransız İhtilalinde önemli rol oynayan, ihtilal sırasında beslediği umutları sonrasında hayal kırıklığına dönüşen kadınlar, siyasal hakların ancak ihtilalden 149 yıl sonra elde edebilmişlerdir. “Fransız Devriminin Jakoben döneminde yurttaşlığın kendisi her Fransız tarafından, din, zümre, aile ve bölge gibi alternatif kimliklere karşı hâkim kimlik olarak yerleştirilme gayretinin konusu olmuştur... Jakoben ideolojide yurttaşlık herkesin topluluğa hizmetle yükümlü olduğu evrensel bir görev haline gelmiştir.”(Walzer, 1989: 211-212) Ancak kadın hareketi hiçbir zaman sona ermemiş ve sonunda yirminci yüzyılın başlarında oy haklarını elde ettikleri birinci dalga feminist harekete kadar devam etmiştir. Bu zaman diliminde kadınlar bu mücadelelerinin bedelini çoğu zaman giyotine gönderilme ile ödemişlerdir.

Birinci dalga feminist hareket sonucu yasal haklarını elde eden kadınlar en büyük hayalkırıklıklarından birini de, yasaların toplumsal eşitliği sağlayamadığını anladıkları zaman yaşamışlardır. Genel ve farklılıkları yok sayan yasalar, hiyerarşik toplum yapısını sürdürmekte ve eşitsizlikleri gizlemektedir. Bu nedenle, 20. yüzyılın feminist teorisyenlerinin önemli bir kısmı evrensel yurttaşlık tanımlamasını eleştirmektedir. “Batı düşüncesi bir model olarak evrensel yurttaşlığı yapılandırdı ancak feministler aslında bu evrensel yurttaşın var olmadığını gösterdiler. Evrensel yurttaş denilen kavram; beyaz, erkek, orta sınıf üzeri ve heteroseksüel olan kişileri kapsıyordu.” (Tremblay, 2000: 340). Liberal demokrasinin bu evrensel yurttaş tanımlaması, elit gruplar arasındaki iktidar sirkülasyonunu yasa önünde eşitlik gibi kabul edilebilir bir hukuksal zemine oturtmuştu. Bu durum kadınların siyasal elitler arasında yeri olmadığı anlamına geliyordu ve bu görünmezliği yasalarla maskeliyordu.

Marksist – sosyalist teori ise, cinsiyet temelli olmayan genel anlamda bir ekonomik sınıfın ezilmişliğinden söz ederek, cinsiyetler arasındaki gediğin açılmasına bilerek ya da bilmeden katkıda bulunmuştur. Marksizmde tarihi biçimlendiren üretim kavramsallaştırması ile özel alanda olmayan, ev alanı dışında gerçekleştirilen üretim kastedilmekteydi. “Yeniden-üretim faaliyetleri arasında yer alan ev işi, çocuk

doğurma ve büyütme, erkeğin cinsel ve duygusal hizmet üretiminin dışında kabul edilmektedir. Kadınlar tarafından gerçekleştirilen bu faaliyetler toplumsal değişme içinde ancak bir yan ürün olarak yerine almaktadır. Marks'ın dikkatini üretim üzerinde yoğunlaştırması ve yeniden üretimi görmezlikten gelmesi feministlerin yoğun eleştirilerine neden olmuştur." (Nicholson, 1996: 24-25)

Modern siyasi ideolojilerin kadın ve yurttaşlık arasında kurdukları bu bağlar, günümüzde yurttaşlığın post modern söylemlerle değişen anlamları ekseninde yeniden biçimlenmektedir. Bir ülkede yer alan devletle o ülkede oturan kişiler arasındaki imtiyazlı ilişkiler kümesini ifade eden yurttaşlık(Jaggar, 2005: 91). Günümüzde çok kültürlülük ve farklılık temelinde tanımlanmaktadır. Bu bağlamda kadın yurttaşlığının da sadece kadın – erkek karşılaştırması üzerinden değil, aynı zamanda etnik kimlik, kırsal / kentsel köken, inanç gibi kadının bağlı olduğu diğer gruplarla ilgisinin önemsenmesi bağlamında tanımlanması önerilmektedir(Yuval-Davis, 1997: 4). Bu bağlamda da pek çok ülkede toplum hiyerarşisinin gerisinde kalan gruplar için pozitif ayrımcı uygulamalar yapılmaktadır. Bu uygulamalar, kadının statüsünün yükseltilmesi konusunda toplumsal bir dönüşümün sağlanmasına yardımcı olacak geçiş dönemi çözümleri olabilir ancak farklı yurttaşlık kavramsallaştırmalarının hepsinde ortak olan bir takım özellikler vardır: eşit katılım, siyasal, sivil, ekonomik haklar demetine sahip olma. Yurttaşlığın bu öğeleri biçimsel düzenlemelerden çok, kadını kamusal alana dâhil edecek ekonomik, toplumsal düzenlemeleri gerektirmektedir.

III. Araştırmanın Yöntemi ve Kapsamı

Bu çalışma, İngiltere'nin önde gelen gazetelerinde kadın siyaset ilişkisinin temsil biçimlerini ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Araştırmada, İngiltere'nin önde gelen gazetelerinde, genel seçim dönemlerinde kadın-siyaset ilişkisinin temsil biçimleri, Teun A. Van Dijk'in söylem analizi yöntemi ile incelenmiştir. Teun A. Van Dijk'in yöntemi iki temel çözümlenme üzerine kurulmuştur. Makro yapı tematik ve şematik çözümlenme olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Tematik çözümlenme; "üst başlık, başlık, alt başlık, spot ve haber girişlerini incelemektedir. Buna göre başlık ve haber girişi, özetlemenin yanı sıra, metne giriş görevini de görür. Başlık, spot ve haber girişinden oluşan standart bir haberin incelenmesi, haberde genelden özele, en önemli bilginin önce verilmesinden, önemsiz ayrıntılara doğru bir hiyerarşi olduğunu gösterir. Öte yandan durum ve yorum bölümlerinden oluşan şematik çözümlenme, van Dijk'in önem verdiği diğer makro çözümlenme kategorisidir. Durum, haber olayı hakkındaki bilgileri içerir ve ana olayın ele alış biçimini değerlendirir. Bağlam ve ardalın bilgilerini içerebilir. Önceki olayların ifade edilmesiyle olayların anlaşılır olmasını kolaylaştırırken, ardalın bilgisinin olmaması olayın tipleştirilmesini sağlar. Sonuç, ana olayın sonuçlarının değerlendirilmesini içerirken, haber kaynakları ve olayın taraflarının sözlü tepkilerine yer verilen yorum bölümleri makro çözümlenmenin son kısmını oluşturmaktadır" (Keskin, 2004: 392-393, Van Dijk, 2001: 354).

Mikro yapı sözcük seçimleri, söz diziminden oluşmaktadır. Van Dijk'a göre; söylem analizinin ilkeleri haber söz dizimi (sentaks), açılış ve kapanış söylemi, hikâyenin kurulması, haber başlıkları, haberin bütünsel anlatımı, söylemin konusu, haberin retorikliği yani haberin formüle edilmiş biçimi ve bağlamıyla oluşturulan ikna edici soyutlamaların toplumsal bağlama yerleştirilmesi ve kapanışla gerçekleştirilir(Bulut&Yaylagül, 2004: 126). Mikro yapı, söz dizinsel yapının, kelimeler arası bölgesel uyumun, kelime seçimlerinin ve haberin retorikliğinin

çözümlemesinden oluşmaktadır. Haberde kullanılan cümlelerin kısa veya uzun, basit veya bileşik ve etken veya edilgen cümle olmaları haberin ideolojik arka planı hakkında ipuçları vermektedir. Bölgesel uyum, ard arda gelen cümlelerin birbirleriyle ilişkilerini incelerken, kelime seçimleri ise, gazetenin ya da gazetecinin ana olaya yaklaştığı ideolojik perspektifi ortaya çıkarmaktadır. Son olarak haberin ikna edicilik özelliğini arttıran olayın taraf ve tanıklarının yorum ve sözel tepkilerinin yer aldığı alıntılar, olayın gerçekten olduğunun göstergesi olan fotoğraf ve haberin inandırıcılığını artıran grafik, rakam ve sayısal verilerden oluşan haber retoriği haberin mikro yapısının öğelerini oluşturmaktadır (Van Dijk, 2001: 354, Van Dijk, 1988: 59-94). Bu çalışmada söylem analizi yönteminin makro yapısına ilişkin olarak haber başlıkları, haber girişleri, ana olayın ele alınış biçimi, ardalın/bağlam bilgisi, olay taraflarının değerlendirmeleri aşamaları, mikro yapıda ise sözcük seçimleri, cümle yapıları ve retorikten aşamaları kullanılmıştır. Araştırmaya dâhil edilen gazeteler konusunda ise format ve ideolojik tutum bakımından bir sınıflandırma yapılmış, The Daily Telegraph ve The Guardian¹ gazeteleri tercih edilmiştir. Çalışma, İngiltere'nin en son genel seçimlerinin yapıldığı, 6 Mayıs 2010'un yaklaşık 5 hafta öncesi ile 3 hafta sonrasını içeren 01 Nisan 2010-31 Mayıs 2010 tarihleri arasında kapsayan 60 günlük bir zaman dilimini içermektedir. Araştırma kapsamına; kadın politikacı ve adaylarla ilgili haberler, kadınların yurttaşlık haklarına ilişkin haberler, kadın hakları haberleri ve ilgili köşe yazıları alınmıştır.

IV. Bulgular ve Yorumlar

Çalışmanın örneklemini oluşturan ilk gazete olan The Guardian'daki haberler öncelikle makro bağlamda incelenmiştir. The Guardian gazetesi 2010 İngiltere seçimlerine ilişkin olarak, 01 Nisan 2010 ile 31 Mayıs 2010 tarihleri arasında 61 günlük bir süreçte incelenmiş ve gazetede konuya ilişkin olarak 19 haberin yer aldığı görülmüştür. Bu haberlerin başlıkları şöyledir:

- Sex discrimination: Not equal yet, (Cinsiyet ayrımcılığı: henüz eşit değil)14.04.2010.
- 'Everybody knows who I am': Harriet Harman discusses the opposition, the leadership and why women have been largely absent from the election campaign ('herkes kim olduğumu biliyor': Harriet Harman muhalefeti, liderliği ve kadınların seçim kampanyasında neden olmadığını tartışıyor) , 17.04.2010
- Fairer sex: Women and the election, 19.04.2010 (Daha Adil Cinsiyet: Kadınlar ve Seçim)
- Women candidates upstaged by wives: Presidential-style campaign is focusing attention on leaders, their spouses - and motherhood, 21.04.2010. (Kadın eşler kadın adayları geri planda bıraktı: Başkanlık kampanyaları liderler, eşleri ve annelik üzerine odaklanıyor)

¹ Araştırmada, hitap ettiği toplumsal kesim/ideoloji ve format kriterleri göz önünde bulundurularak İngiliz basını temsil ettiği düşünülen The Guardian ve The Daily Telegraph örneklem olarak seçilmiştir. Format kriteri açısından broadsheet formatında The Daily Telegraph, berliner formatında The Guardian gazeteleri seçilmiştir. Aynı zamanda bu gazetelerin hitap ettikleri kitle de farklıdır. The Guardian'ın politik açıdan özellikle sol kanada yakın okurlarca takip edildiği ve gazetede makalelerin çoğunluğunun liberal ile sol kanat arası değişen politik bakış açıları taşıdığı öne sürülmektedir. (http://tr.wikipedia.org/wiki/The_Guardian, 15.11.2010) The Daily Telegraph; yapılan araştırmalarda The Daily Telegraph okuyucularının % 61'nin Muhafazakâr Partiyi desteklediği sonucuna ulaşılmıştır. (http://tr.wikipedia.org/wiki/The_Daily_Telegraph, 15.11.2010).

- A small revolution: the British Muslim who could make history: Salma Yaqoob could become Britain's first Muslim woman MP., 24.04.2010. (Küçük bir devrim: İngiltere'deki Müslümanlar tarih yazabilir: Salma Yaqoop Britanyanı ilk Müslüman kadın parlamenterleri olabilir.)
- Women have gone missing, and new sexists are dusting off old theories: If we want more female faces in culture and politics, we must reject the notion that women are 'different creatures', 28.04.2010. (Kadınlar kayboluyor, yeni cinsiyetçiler eski teorileri terk ediyor: Eğer politikada ve kültürde daha fazla kadın istiyorsak, kadının erkekten farklı olduğu görüşünü reddetmeliyiz.)
- Female candidates: The gender gap: where are the women in Clegg's top team?, 01.05.2010. (Kadın adaylar: Toplumsal cinsiyet gediği: Clegg'in üst yönetimde kadınlar nerede?)
- Results: New MPs: Female MPs: A dozen new women at Westminster, but success tempered by high-profile defeats, 08.05.2010. (Yeni kadın parlamenterler: Bir düzine yeni kadın Westminster'da)
- The new government: The cabinet: Diversity: Women appointed but UK still lags behind, 13.05.2010. (Yeni hükümet: yeni kabine: kadınlar atandı fakat Birleşik Krallık hala –kadın temsili açısından- geride).
- A new kind of politics? With a top table looking like that? 13.05.2010. (Yeni bir politika türü mü? Zirve takımları neye benziyor?)
- The women: What can be done to get more women into the top political jobs? Because scenes like this just aren't good enough, writes Kira Cochrane, 14.05.2010 (Kadınlar: Daha fazla sayıda kadının politikaya girmesi için ne yapılabilir? Çünkü görünen durumda yeterli değil)
- Macho political culture deters women - equalities minister: Coalition negotiators were 'too pale and too male' No sane woman wants to be part of 'bullying mob', 15.05.2010. (Erkek egemen politik kültür kadınları engelliyor. Eşitlikler bakanı: koalisyon görüşmecileri çok solgun ve çok erkektiler. Akılselim düşünen hiçbir kadın kabadayı/zorba kitlenin bir parçası olmak istemiyor)
- Gender politics: There are more Liberal Democrats in the cabinet than women - so much for political diversity. But why were there so few female faces on television during the election campaign? So where were all the women?, 17.05.2010 (Toplumsal cinsiyet politikaları: Kabinede kadınlardan daha çok liberal demokratlar var. Televizyondaki seçim kampanyalarında neden az sayıda kadın vardı? Kadınlar neredeydi?)
- Reaching for the moon: Early feminists weren't just fighting for the vote - they wanted to change the world completely. What can we learn from those audacious utopians? By Sheila Rowbotham, 21.05.2010. (Eski feministler sadece oy için mücadele etmedi – onlar dünyayı topyekün değiştirmeyi istedi. Bu cesur kadınlardan neler öğrenebiliriz?)
- 'If not now, when? And if not me, who?': Diane Abbott is a hugely divisive figure in the Labour party. But if she can get enough signatures, she'll transform the leadership race. Hugh Muir

talks to her friends and enemies - and asks her why she's doing it, 21.05.2010. (Şimdi değilse ne zaman ve ben değilsem kim: Diane Abbott İşçi Partisinde tartışmalı. Fakat eğer yeterince imza toplarsa, liderlik yarışını dönüştürecek. Hugh Muir arkadaşları ve düşmanlarıyla konuşuyor ve onun ne yaptığını soruyor.)

- Must women leaders all be childless fortysomethings?: Not one female former cabinet minister entered Labour's leadership race. In London, though, Oona King is bringing diversity, 24.05.2010. (Kadın liderlerin hepsi çocuksuz mu olmalı? Eski kabineden işçi partisi liderlik yarışına giren sadece bir kadın değil, Oona King aynı zamanda farklılık getiriyor.)
- Rwanda: Equality: Revolution for women from politics to land rights - and drumming, 29.05.2010. (Ruanda: eşitlik: kadınlar için politikadan haklara devrim)
- Why I'm not standing for leader - yet: I was appalled by the sexist response to my decision. 29.05.2010. (Ben niye liderlik seçimine girmiyorum – kararima tepki gösteren cinsiyetçiler beni şoke etti.)
- Yvette Cooper: it wasn't the right time for me, 29.05.2010. (Yvette Cooper: benim için doğru zaman değildi).

Söylem analizinin ilk aşaması olarak The Guardian gazetesinin haber başlıkları incelenmiştir. Gazetenin haberler başlıklarında ön plana çıkardığı temalar şunlardır:

- 1) Kadın, ırk ve inanç konularında bağlamında politikadaki her türlü ayrımcılığı özellikle cinsiyet ayrımcılığını eleştiren haberler,
- 2) Seçim kampanyalarında ve kampanya süresince medyada kadın politikacıların yer almayışına dair haberler,
- 3) İngiltere'deki ve dünyadaki kadın politikacılara yönelik bilgi vermeye dönük haberler,
- 4) Cinsiyet ayrımcılığını feminizm gibi kuramsal temalar çerçevesinde tartışan haberler,
- 5) Kadınların geleneksel rolleri bağlamında kadın-politika ilişkisini tartışan haberler.

Gazetenin haber başlıkları, yukarıda belirtilen temaları ön plana çıkarmakla beraber, en yoğun olarak politikadaki cinsiyetçi ayrımcılık ve kadın politikacıların medyadaki ve seçim kampanyalarındaki görünmezliği konularını ön plana çıkardığı görülmektedir. Gazete, konuya ilişkin haberlerinde kuramsal tartışmalardan ziyade, politikada işlevsel olarak var olan kadın-erkek eşitsizliğini vurgulamayı tercih etmiştir.

Gazetelerin haber girişleri incelendiğinde ise, tematik olarak başlıklarla örtüştüğü görülmektedir. Çalışmanın sınırlılıkları göz önünde bulundurularak incelenen belirli sayıda haber girişinde ön plana çıkan ilk temanın, politikadaki cinsiyet ayrımcılığına eleştirel yaklaşım olduğu görülmüştür. *"Female candidates: The gender gap: where are the women in Clegg's top team? (Kadın adaylar: toplumsal cinsiyet gediği: Clegg'in zirve takımında kadınlar nerede?"* başlıklı haberin girişinde Clegg'in takımı için şöyle denilmektedir: *"Notice anything? Yes, every one of them is white and male (Bir şeyi fark ettiniz mi? Clegg'in takımının her biri beyaz ve erkek)"*. Haberde politikacıların, söylemlerinde politikadaki her türlü ayrımcılığı eleştirmelerine rağmen, uygulamada bu ayrımcılığın sürmesine yol açan yapıyı devam ettirdikleri ve samimiyetsizlikleri vurgulanmaktadır. Haber girişinde mevcut durumda politikanın erkekleri ve beyazları içeren bir eylem olarak

seçkinlerin işi olduğu, parti liderlerinin takımlarını oluştururken bu yönde tercih yaptıkları vurgulanmaktadır. *“Must women leaders all be childless fortysomethings? (Kadın liderler çocuksuz olmak zorunda mı?)”* başlıklı haberin girişi de aynı konuya dikkat çekmekte ve şöyle denilmektedir: *“British politics at the top end? It’s a sea of fortysomething white male faces (Zirvedeki İngiliz politikası nasıl? Önde gelen beyaz erkekler denizi)”*. Bu haber girişinde de İngiliz politikasının zirvesindeki grupların seçkinliğine/erkekliğine ve beyaz olmalarına vurgu yapılmakta ve eleştirilmektedir. Burada politikanın seçkinciliği ön plana çıkarılmakta, erkekleri, beyazları, önde gelen kişileri işlevsel olarak politika yapmaya dâhil eden sistem ve politikacılar eleştirilmektedir. Örneklerde de görüldüğü üzere, gazetede haber girişlerinde birinci tema olarak politikadaki her türlü ayrımcılığın eleştirilmesinin geldiğini söylemek mümkündür. Bunu en çok kadınlar üzerinden vurgulayan gazete, bu tema bağlamında değerlendirilebilecek haberlerinde ırk ve inanç ayrımcılıklarına da değinmiştir. *“A small revolution: the British Muslim who could make history” (Küçük bir devrim, İngiliz Müslüman kadınlar tarih yazabilir)”* başlıklı haberde hem Müslüman, hem kadın olarak Salma Yaqoob’un politik mücadelesi anlatılmakta ve bu mücadele devrim olarak nitelendirilmektedir.

Haber girişlerinde en plana çıkan ikinci tema; seçim kampanyalarında kadınların olmayışının sorgulanmasıdır. *“Gender Politics”* başlıklı haberin girişinde şöyle denilmektedir: *“The election of 2010 was extraordinary in many ways, not least for the sheer absence of female politicians taking high profile roles in the campaign, an absence confirmed by their lack of representation in the coalition government. (2010 seçimleri seçim kampanyalarında önemli rollerde yer alan kadın politikacıların görünürdeki ve koalisyon hükümetlerindeki temsiline yokluğu gibi pek çok bakımdan sıra dışıydı)”*. Bu tema bağlamındaki haberlerde kadınların kampanyalarda yoğun olarak çalışmalarına rağmen, ön saflarda ve kamuoyunun gözüönünde yer almamaları eleştirilmektedir. Haberlerde, bu durumun sorumlusu olarak kadın değil, kadınları ön plana çıkarmayan erkek politikacılar ve medya görülmektedir. Dolayısıyla bu haber girişi, politikanın aktörleri tarafından sıklıkla öne sürülen kadınların politika yapma konusunda yeterince istekli olmadıkları savının doğru olmadığına vurgu yapmaktadır.

Haber girişlerinde işlenen bir diğer tema İngiltere’deki ve dünyadaki kadın politikacılara dair bilgi vermeye yöneliktir. Bu temada İngiltere’de kadınların politikadaki niceliksel azlığı vurgulanmakta ve diğer ülkelerle karşılaştırılarak görece bir değerlendirme yapılmaktadır. Bu duruma örnek olan bir haberde Ruanda bağlamında İngiliz politikası eleştirmekte ve şöyle denilmektedir:

“Rwanda’s women express astonishment at Britain’s low female representation. By law in their country they must have at least 30 % of the seats in government, including local government. And it is not window dressing” (Ruanda’nın kadınları, İngiltere’nin düşük kadın temsili oranı karşısında şaşkınlıklarını ifade etti. Onların ülkelerinde yasa gereği, yerel yönetimler de dâhil olmak üzere kadınlara hükümet koltuklarının en az% 30’u ayrılmış durumda ve bunlar vitrin değil)”.

Haber girişlerinde diğerlerine oranla daha az vurgulanan bir diğer tema; feminizm gibi kuramsal tartışmalardır. *“Women: Reaching for the moon.”* başlıklı haberin girişinde feminist hareketin başlangıcı anlatılmakta ve önemli feministlerin görüşlerine yer verilmektedir.

Haber girişlerinde ön plana çıkan en son tema ise kadınların geleneksel rolleri ile siyaset arasındaki ilişkinin sorgulanmasıdır. *"Women candidates upstaged by wives (Kadın adaylar, kadın eşler tarafından geri planda bırakıldı)"* başlıklı haberin girişinde şöyle denilmektedir:

"The increasingly presidential style of the UK general election campaign has edged senior women politicians out of the forefront of the political debate, shifting focus instead on to the wives of the three party leaders". "Artan bir şekilde İngiliz genel seçim kampanyalarında, öne çıkan politik tartışmalarda üç parti liderinin eşlerine odaklanarak, kadın politikacıları dışarıda tutuyor."

Bu haber siyasette doğrudan yer alan kadınların değil, eşleri ya da akrabaları aracılığıyla dolaylı olarak yer alan kadınların makbul görüldüğünün vurgulanması bakımından önemlidir. Toplumdaki bu genel tutumun bir yansıması olarak medya da, kadın politikacılara önem vermezken, eşlerinin en önemli destekçisi ve yardımcısı olarak "eş olarak kadın"lara politika sayfalarında yer vermektedir. Haber, kadının siyasette aslında aktif değil, pasif ve yine erkekler için yer almasının kabul gören bir durum olduğunu göstermektedir.

Söylem analizinin makro çözümlemesinin diğer boyutları olarak ana olayın ele alınış biçimi, ardalın/bağlam bilgisi ve olay taraflarının değerlendirmeleri incelenmiştir. The Guardian gazetesinin kadın - siyaset ilişkisi ana olayını eşitlik söylemi bağlamında, kadınların eksik temsil edilmesini eleştiren tarzda ele aldığı görülmüştür. Bu bağlamda gazete, diğer ülkelerle karşılaştırmalı sayısal veriler sunarak, var olan eşitsiz durumu görece olarak ortaya çıkarmaya çalışmıştır. Gazetenin kadın-siyaset ilişkisi konusunu önemseydiği ve bunu bir sorun olarak gördüğü, haber sayısının çokluğu ve kapladığı alanın büyüklüğü bakımından ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda, kadınların da siyasetin gerçek özneleri olabilecek yeterlilikte olduğu ancak var olan durumda eşitsiz/haksız süregelen bir uygulamanın olduğunun haberlerde sık sık vurgulanması, gazetenin konuya ilişkin olumlu tutumunu gözler önüne sermektedir. The Guardian konuya ilişkin haberlerini mevcut yapıyı eleştirme ve daha fazla kadının siyasette yer almasını olumlama düşüncesi üzerine kurmuştur.

Gazete ardalın ve bağlam bilgisi olarak feminizmden sadece bir haberde bahsetse de, neredeyse tüm haberlerinde, eşitlik, ayrımcılık gibi kuramsal çerçevelere gönderme yapmış, konuya ilişkin pek çok uzmanın ve akademisyenin yanı sıra, Salma Yaqoob, Diane Abbott, Oona King, Yvette Cooper gibi parti liderlik seçiminde ve parlamentoda yer alan kadınların görüşlerine geniş yer vererek, haberlerinde kadınları siyasetin öznesi olarak konumlandırma yaklaşımını sürdürmüştür. *"Women: Reaching for the moon"* başlıklı haberde ise, kadınların hak arama mücadeleleri, feminist düşüncenin ortaya çıkışı ve kadın hakları konusunda önemli görüşlere sahip kişiler gibi konunun ardalananını oluşturan bilgilere yer verilmiştir.

Söylem analizinin ikinci boyutunu oluşturan mikro çözümleme bağlamında haberler incelendiğinde; kadınların eksik temsiline yönelik eleştirel bakış açısının cümle yapılarına ve kelime seçimlerine de yansıdığı görülmektedir. İngiltere'deki kadın politikacı sayısının azlığı için kullanılan *"It was a real shame for british politics(Bu İngiliz politikası için gerçekten bir ayıp)"*, Nick Clegg'in kabinesi için kullanılan *"notice anything, yes, every one of them is white and male"* cümlesi, Ruanda'daki kadınların siyasal varlığı arttırıcı önlemleri olağandışı ve hayranlık uyandırıcı bir unsur olarak nitelendirdiği *"Rwanda's progress on women is admired elsewhere (Ruanda'nın kadın konusundaki ilerlemesi hayranlık verici)"* ve *"Female representation in the UK parliament has*

long been shameful (Birleşik Krallık parlamentosunda kadın temsili utandırıcı, yüz kızartıcı) ” cümleleri bu bakış açısına örnek oluşturmaktadır. Haber içeriklerinde kadınların politikacılar tarafından göz önünden uzak tutulduklarını vurgulayan cümleler sıklıkla yer almıştır. *“There are a few impressive women among in the Lib. Dems nine female MPs. But not one is in the top team, and they have scarcely been seen during the campaign.”(Liberal demokratların 9 kadın milletvekili arasında az sayıda etkili kadın var. Fakat sadece üst yönetimde değil, seçim kampanyası boyunca da hemen hemen hiç görünmediler), “their radicalism doesn’t extend to challenging the status quo” (onların – parti liderlerinin- radikalizmi statükoya meydan okumayı yaygınlaştırmıyor)* cümlelerini örnek olarak vermek mümkündür. Gazetenin haber içeriklerinde, medyanın ve erkek politikacıların kadınları geri planda bıraktığına dair görüşü, bir yandan kadınların ön saflarda görünmezliği sorununa parmak basarken, öte yandan, kadının siyasette edilgen olarak konumlandırılması durumunu sürdürmektedir. Gazete eşitsizliğe vurgu yapmasına rağmen, bu durumun çözümünü yine parti liderlerinden ve erkek politikacılardan beklemektedir.

Haber içeriklerinde, kadınların geleneksel rollerinin siyasetteki varlıklarını ne kadar etkilediği konusu sıklıkla karşımıza çıkmaktadır. Yvette Cooper’un İşçi Partisindeki başkanlık yarışına dair söylediği şu sözler ön plana çıkarılmıştır: *“It isn’t a sign of weakness or betrayal of women to admit it. I know the extra commitment, energy and resilience that the labour leadership and I know it won’t work for me while the children are young. (Bu bir zayıflık işareti değil ya da kadınları yanına çekmek için onları aldatmak değil. Ben işçi partisi liderliği için ekstra bağlılık, enerji ve esneklik gerektiğini biliyorum ve çocuklar küçükken bunu yapamayacağımı da biliyorum) ”* Burada Cooper başkanlık yarışında yer almamasının nedeni çocuklarının küçük olmasına bağlamaktadır. Yine benzer bir başka haberde; *“British politics at the top end? It’s a sea of fortysomething white male faces. (Tepedeki İngiliz politikası bir önde gelen erkek beyazlar denizi) ”* denilerek politikanın her türlü ayrımcılığına gönderme yapılmaktadır. Başka bir haberde var olan politik yapı *“We are a long way from equality (eşitlikten oldukça uzağımız)”* cümlesi ile tanımlanmaktadır.

Gazetenin haberinde tercih ettiği kelime seçimleri konuya bakış açısını desteklemektedir. Kadınların İngiltere’de politikadaki konumu, *“poor representation (zayıf temsil)”, “biggest disappointment (en büyük hayalkırıklığı)”* sözcükleriyle tanımlanmış, kültürün kadınlar üzerindeki etkisi için kadınların kültürel olarak öldürülmesi anlamına gelen *“cultural femicide (kültürel olarak kadınların yok edilmesi)”* sözcüğü kullanılmıştır.

Söylem analizinin son boyutu olarak retorik incelenmiştir. Gazetenin haberin vurgusunu arttırmak için İngiltere’deki kadın politikacı oranını başka ülkelerle karşılaştırmak, konunun uzmanı akademisyen, siyasetçi ve medya mensuplarının görüşünü almak gibi bol retorik unsurlarına başvurduğu görülmüştür. *“A new kind of politics”* başlıklı haberde; İspanya, Almanya ve diğer Avrupa ülkeleri ile İngiltere’deki kadın parlamenter oranı karşılaştırılmıştır. *“Gender politics”* başlıklı haberde ise medyanın kadınları görmezden gelişine dair önde gelen gazetecilere ve televizyonculara sorular sorulmuştur. Feminizle ilgili haberde de, Charlotte Perkins Gilman, Kate Chopin, Ada Nield Chew gibi feministlerin görüşlerine ayrıntılı yer verilmiş ve Amerika’daki feminist hareket ile İngiltere’deki feminist hareket karşılaştırılmıştır.

Sonuç olarak The Guardian gazetesindeki makro ve mikro incelemede, kadın-siyaset ilişkisi ana olayının kadınların siyasetteki eksik temsili bakımından ele alındığı, gazetenin bu konuya oldukça önem verdiği ve

konuya ilişkin çok sayıda haberin yer aldığı görülmüştür. Gazete kuramsal tartışmalardan ziyade, var olan yapıda İngiltere politikasının kadın siyasetçi oranı bakımından dünya ülkelerinin ne kadar gerisinde olduğunu vurgulamaya çalışmıştır. Gazetenin hitap ettiği kitle bakımından sol ideolojide olması, eşitlik gibi değerlere sık sık vurgu yapmasını anlaşılır kılmaktadır.

Çalışmada incelemek için örneklem olarak seçilen ikinci gazete The Daily Telegraph'tır. The Daily Telegraph gazetesi 2010 İngiltere seçimlerine ilişkin olarak, 01 Nisan 2010 ile 31 Mayıs 2010 tarihleri arasında 61 günlük bir süreçte incelenmiş ve gazetede konuya ilişkin olarak 5 haberin yer aldığı görülmüştür. Bu haberlerin başlıkları şöyledir:

- ARE WE READY FOR FIRST-LADY POLITICS? The days have long gone when a Prime Minister's spouse shunned the limelight. Benedict Brogan reports on a week that changed the nature of electioneering for ever,10.04.2010. (First lady politikalarını hazır mıyız? Başbakan eşlerinin ilgi odağı olmaktan uzak durduğu günler geride kaldı. Benedict Brogan seçimlerin değişen yapısını anlatıyor)
- Vote for me, asks Tory ladies' man; MANIFESTO, 14.04.2010. (Muhafazakâr partili kadınlar erkekler için oy istiyor.)
- Parties failing female voters, say feminists; WOMEN'S ISSUES, 16.04.2010. (Feministler partilerin kadın seçmenlerin oylarını kaybettiğini söylüyor)
- Harman is second woman asked to hold the fort; ACTING LEADER, 12.05.2010. (Harman konumunu korumaya çalışan ikinci kadın)
- Diane Abbott joins the leadership race; LABOUR CONTEST, 21.05.2010. (Diana Abbott liderlik yarışına katılıyor)

The Daily Telegraph gazetesinde, niceliksel olarak The Guardian'dan çok daha az sayıda haberin yer aldığı görülmüştür. Söylem analizinin ilk aşamasını oluşturan haber başlıklarında ön plana çıkarılan temalar bağlamında, gazetede 2 önemli temaya rastlanmıştır. Birinci tema; aday olan kadınların tanıtılmasına yönelik haberler, ikinci tema; kadın politikalarına/kadın seçmenlere yönelik haberlerdir. Bu bağlamda; *"Diane Abbott joins the leadership race"*, *"Harman is second woman asked to hold the fort; Acting Leader"* başlıklı haberler birinci temaya, *"Are We Ready For First-Lady Politics"*, *"Parties failing female voters, say feminists"*, *"Vote for me, asks Tory ladies man"* başlıklı haberleri ise ikinci temaya örnek olarak göstermek mümkündür.

Haber girişleri ise, adayları tanıtmaya yönelik gibi görülse de, politikadaki her türlü ayrımcılığı eleştiren cümlelere yer verilmiştir. *"Diane Abbot joins the leadership race"* başlıklı haberin girişi şöyledir:

"The first woman entered the race for Labour Party leadership yesterday.... She said she would pick up votes from female, ethnic minority and Left-wing members. The five other declared candidates are all white men". (İlk defa dün bir kadın işçi partisinde liderlik yarışına girdi. O, kadınların, etnik azınlıkların ve sol kanadın oylarını toplayacağını söyledi. Adaylığını açıklayan diğer beş kişinin tamamı erkek).

Haber girişi, Diane Abbot'un İşçi Partisi liderliğine dair girdiği yarış hakkında bilgi veriyor gibi görünmekle birlikte, Abbot'un, hedef kitlesi olarak kadınları, etnik azınlıkları ve sol kanat oylarını almayı

düşündüğünün belirtilmesi ve diğer tüm adayların 'beyaz/erkek' olan seçkin azınlıktan olduğunun vurgulanması politikadaki ayrımcılığa örtük bir şekilde vurgu yapmaktadır. *"Parties failing female voters, say feminists"* başlıklı haberin girişinde ise, kadın seçmenlerin üç büyük parti tarafından görmezden gelindiği vurgulanmakta ve şöyle demektedir:

"Female voters have been ignored by the three main political parties, according to leading feminist group. It branded the manifestos, "regressive, stagnant and contradictory. The Fawcett Society said the policies on offer were depressing for anyone who cared about equality between the sexes." (Önde gelen feminist gruplara göre, kadın seçmenler 3 ana parti tarafından önemsenmiyor, partilerin manifestoları konu bakımından geriye götürücü, durgun, çelişkili. Fawcett Society politikaların cinsiyetler arasındaki eşitlik konusunda hassas olan herkesi üzdüğünü söylüyor.)

Bu haber girişi, feministlerin söylemleri üzerinden, politikanın ve politikacıların kadınları görmezden gelme tutumu içerisinde olduğunu güçlü bir şekilde vurgulamaktadır. Haber girişinde, üç büyük partinin kadın seçmenlere dair politikası, 'gerileyen', 'durgun' ve 'çelişkili' kelimeleri ile tanımlanmıştır. Bu haberde de görüldüğü gibi, The Daily Telegraph gazetesi, The Guardian'dan farklı olarak kadın-siyaset ilişkisini sadece aktif kadın politikacılar bağlamında değil, kadın seçmenlerin sorunları bağlamında da ele almaktadır. *"Vote for me, asks tory ladies' man"* başlıklı haberin girişi ise siyasi partilerin kadın seçmenlere ve kadınlara ilişkin politikalarına dair söylemlerine yer vermektedir. Haber girişinde şöyle denilmektedir:

"Are we ready for first-lady politics?" başlıklı haber ise, eş durumunda siyasetin içerisinde olan kadınları ve politikadaki güçlerini anlatmaktadır. Haber, first lady'lerin seçim kampanyalarında ve politikada nasıl aktif bir konuma geldiklerini örnekler üzerinden aktarmaktadır. Haber girişinde şöyle denilmektedir:

"The days have long gone when a Prime Minister's spouse shunned the limelight. Benedict Brogan reports on a week that changed the nature of electioneering for ever... That was a generation or more ago, when the wives of political leaders were little more than visial adornment, expected to stand in mute adoration at their man's side while he talked about jobs and GDP". (First lady'lerin ilgi odağı olmadığı günler geride kaldı. Benedict Brogan seçim kampanyalarının değişen yüzünü yazıyor. Politik liderlerin eşlerinin vitrin görüntüsünden bir parça fazla olduğu ve kocaları millî gelir ya da politika hakkında konuşurken onların yanında sessizce duran politikacı eşleri bir ya da birkaç nesil önceydi)

Haberde, eşinin siyasi faaliyetlere katılmayan politikacı eşleri eleştirilmekte ve bu tarz first lady'lerin geride kaldığı, artık aktif olan politikacı eşlerinin makbul olduğu vurgulanmaktadır. Böyle eşlere sahip olan erkek politikacıların daha avantajlı bir durumda olduğu söylenmekte ve kadınlara da kocalarına seçim kampanyalarında yardım etmesi yönünde öğütler verilmektedir. Medyanın iyi anne, iyi eş olma gibi konularda kadınlara verdiği öğütler, bu haberde iyi politikacı eşi olma konusunda ortaya çıkmaktadır². Kadınların aktif siyaset içerisinde yer alması ancak eşlerini destekleme, onların yardımcısı olma ve erkek için siyaset yapma dayanağı ile meşru kılınmıştır. Bu haber, kadınların politikadaki ikincilliğini besleyen düşüncenin bir uzantısıdır.

² Medyanın metinlerindeki mesajlar yoluyla kadınlara verdiği öğütler konusunda ayrıntılı bir çalışma için Bkz. Bek & Binark, 2000: 12, Tanrıöver, 2007: 149-167.

Kendi öz varlığıyla politikada olmak yerine, birinin eşi, birinin kızı, birinin akrabası gibi ikincil konumlarda politikanın içinde olmak, medya tarafından kadınlara sıklıkla öğütlenmektedir.

Söylem analizinin diğer bir boyutunu oluşturan ana olayın ele alınış biçimi bakımından The Daily Telegraph gazetesinin haberleri değerlendirildiğinde, The Guardian'daki gibi konunun bütünlüklü ve belli bir bakış açısından ele alındığını söylemenin mümkün olmadığı görülmektedir. Çünkü gazetenin tüm haberlerinde kadın-siyaset ilişkisine dair belli bir temanın sürekli vurgulandığını görülmemektedir. Zaten sayısal olarak az olan haberlerin her birinde farklı konulardan söz etmiş ve belli bir bakış açısı ortaya konmamıştır. The Guardian'dan farklı olarak kadın seçmenlerin partilerce dikkate alınması konusu işlenmiştir.

Bir diğer aşama olan ardalın ve bağlam bilgisi bakımından da gazetede konunun ardalın/bağlamını oluşturan, eşitlik, demokrasi, yurttaşlık, insan hakları, toplumsal cinsiyet, feminizm gibi konulara rastlanmadığı görülmüştür. Olay taraflarının değerlendirmeleri bağlamında ise Diane Abbot ve Harman gibi politika yapmaya aday olan kadınların sözlerine yer verilmiştir. Sonuç olarak, gazetenin haberleri makro bağlamda değerlendirildiğinde; konunun The Guardian kadar önemle ele alınmadığı ve gazetenin kadın-politika ilişkisi bağlamında olumlu ya da olumsuz bir bakış açısına sahiptir gibi genel bir yargıya varmanın mümkün olmadığı görülmüştür.

Söylem analizinin ikinci aşamasını oluşturan mikro çözümleme bağlamında The Daily Telegraph gazetesinin haberleri, cümle yapıları, sözcük seçimleri ve retorik bakımından incelenmiştir. Makro çözümleme bağlamında gazetenin konuya ilişkin belli bir bakış açısı ortaya koyduğunu söylemek zor görünse de, mikro bağlamda gazetenin konuya eleştirel olarak yaklaştığını söylemeyi mümkün kılacak sözcük ve cümlelere rastlandığı gözlemlenmiştir. Gazete politikaya atılan kadınlar için "*female Challenger (kadın meydan okuyucular)*", "*unexpectedly (umulmadık bir şekilde)*", "*firebrand (huzursuzluk yaratan)*" kelimelerini kullanmıştır. Bu kelime seçimleri, kadınlar açısından politika yapmanın olağan değil, sıra dışı bir durum olduğuna örtük bir biçimde vurgu yapmaktadır. Harriet Harman'la ilgili haberde, Harman "*a leading proponent of women's right (kadın hakları konusunda liderlik yapan)*" tabiri ile tanımlanmıştır. Haberin içeriğinde de aile hayatından, eşinden, politikada kazandığı başarılarından söz edilmektedir. Kadın adaylara dair gazetenin bu tutumu, aslında politikanın erkek egemen yapısı ile paraleldir. Erkek politikacı olmak için sıradan özelliklere sahip olmak yeterli iken, kadın politikacı olmak için ortalamanın üzerinde ekstra bir takım özelliklere sahip olmak gerekmektedir. Çünkü kadınlar için politika yapmak, sıra dışı bir durumdur, bu nedenle de kadınların erkeklerden daha fazla özelliklere sahip olması gerekmektedir. Kelime seçimleri açısından ilgi çekici olan bir başka haberde partilerin kadın adaylara ve seçmenlere karşı samimiyetsiz tutumu, "*regressive, stagnant and contradictory*" sözcükleri ile tanımlanmıştır. Başka bir haberde ise, eski first lady'ler için, vitrin ve göstermelik anlamında kullanılan '*dummy (kukla)*' ve '*visual adornments (vitrin süsü)*' sözcükleri kullanılmıştır. Kadınları içermeyen politika dünyası ise, '*unwritten rules of the game (oyunun yazılmamış kuralları)*' tümcesiyle tanımlanmış ve varolan yapının değiştirilemezliği baştan kabul edilmiştir. Gazetenin haberlerinde retoriksel herhangi bir unsura rastlanmamıştır.

V. SONUÇ

Bu çalışma İngiliz basınında kadın-siyaset ilişkisinin temsil biçimlerini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Çalışmada, demokrasinin gelişmiş olarak kabul edildiği ve kadın parlamenter oranı bakımından dünya sıralamasında Türkiye'nin üzerinde yer alan bir ülke olan İngiltere'de, (www.ipu.org, 27.04.2010) basının kadını yurttaş ve politikanın bir öznesi olarak konumlandırıp konumlandığı incelemiştir. The Guardian ve The Daily Telegraph gazetelerinin, Teun A. Van Dijk'ın söylem analizi yöntemi ile incelendiği bu araştırmadan çıkan sonuçlar şöyledir:

Araştırmanın birinci sonucu olarak; İngiltere gazetelerinde The Guardian gazetesi hariç, kadın siyasetçiler/kadın-siyaset ilişkisi konusuna yeterince ilgi gösterilmediği görülmüştür. Haber sayısı ve haberlerin kapladığı alan bakımından bu sonuç açıkça göze çarpmaktadır. Araştırma, The Guardian ve The Daily Telegraph gazetelerini içermesine rağmen, gazetelerin konuya ilgisizliğini nicel olarak ortaya koymak için The Times ve The Daily Mail gazetelerinde de konuya ilişkin çıkan haber sayılarına bakılmıştır. Buna göre, incelenen dönemde The Daily Telegraph'ta 5, The Guardian'da 19, The Times'da 4 haber³ ve The Daily Mail'de de 4⁴ haber yer almıştır. Bu durumun, gazetelerin kadınları siyasetin öznesi olarak görmedikleri ya da İngiltere siyasetinde böyle bir sorun olmadığı dolayısıyla böyle haberlerin yapılmasına gerek kalmadığı gibi bir sebepten kaynaklandığı düşünülebilir. Ancak incelenen haber içeriklerine bakıldığında, İngiltere'de de kadınların siyasetteki eksik temsili sorununun sıklıkla vurgulanması, medyanın sorunu görmezden gelmek konusundaki bildik tutumunu tekrarladığı düşüncesini kuvvetlendirmektedir. Çalışmanın sonucu olarak önce niceliksel verilere yer verilmiştir ancak kanımca kadın siyasetçilerin haber metinlerinde kendilerine daha çok yer bulmalarından ziyade, bu yer buluşun işlevsel eşitliği sağlama anlamında bir toplumsal dönüşüme yol açıp açmadığı daha önemlidir. Bu nedenle haber içerikleri büyük önem arz etmektedir.

Araştırmanın ikinci sonucu olarak; İngiliz basınında kadın-siyaset ilişkisi ana olayının var olan sorunlar ve çözüm önerileri bağlamında sunulduğunun görülmesidir. İngiltere'de gazeteler ideolojik olarak farklılaşsalar bile, kadın ve siyaset ilişkisindeki sorunları ve çözüm yollarını ideolojiden/hegemonik düşünceden arınmış bir şekilde eleştirel tarzda sunmuşlardır. Sol kesimi temsil eden The Guardian'da da, muhafazakâr kesimi temsil eden The Daily Telegraph'ta da İngiliz politikasında kadınların eksik temsili ve çözüm önerilerine dair haberler yapılmıştır. Türkiye gazetelerinde konunun türban/başörtüsü, ataerkil söylem, güzellik gibi çeşitli ideolojiler çerçevesinde sunulması yaygın bir eğilimken, İngiliz basınında bu çerçevelere rastlanmamıştır. Bu durum İngiltere'de kadın sorununun çeşitli ideolojilerin dile getirilmesi için araçsallaştırılmadığını, başlı başına bir sorun olarak ele alındığını göstermektedir.

³ "Grieving twin may decide to step into brother's shoes; The dead President's brother could take his turn in the limelight as his country tries to deal with the loss of a political elite", 13.04.2010, "Feminism forged in factories; nonfiction Did the dark satanic mills spawn the women's movement? A new history looks at early activism", 24.04.2010, "Erica Wagner", 15.05.2010, "A wife with politics in her blood and a spring in her Spanish step; Shemet Nick Clegg in Brussels and politics comes naturally to her", 15.05.2010.

⁴ "The Change We Really Need Is A Lot More Women MPs", 26.04.2010, "Britain's Hidden Gendercide", 10.05.2010, "The 'New Harriet' Pleads For More Women in cabinet", 15.05.2010, "Leaders' Wives Left Doing The Spousework", 15.05.2010.

Araştırmanın bir diğer sonucu olarak gazetelerin konuya ideolojik yaklaşmalarının başka bir örneğini söylemek mümkündür. İdeolojileri farklı olmasına rağmen konuya benzer söylemlerle yaklaşan gazetelerin, kadın politikacılara haberlerinde yer verirken, partilerine göre bir ayrıma gitmeden dolayısıyla kendilerine yakın olan partilerin adaylarına ya da vekillerine değil tüm kadın politikacılara yer verme tutumu içinde oldukları görülmüştür. Türkiye'deki gazetelerde ise sadece kendi ideolojisine paralel düşünen kadınların haberlerine yer verilmektedir. Örneğin 2007 genel seçimlerine ilişkin yapılan başka bir çalışmada (Deniz, 2010: 3199-3220) Zaman gazetesinde daha çok AKP kadın milletvekillerinin, Cumhuriyet gazetesinde CHP kadın milletvekillerinin, Hürriyet gazetesinde ise her siyasi görüşten kadın milletvekilinin haberine rastlanmıştır. Dolayısıyla Türkiye'de gazetelerin ideolojisine paralel düşünen kadınların haberlerine yer verdikleri ve diğerlerini göz ardı ettikleri, İngiliz gazetelerinde böyle bir ideolojik tercihe rastlanmadığını söylemek mümkündür. İngiliz gazetelerinde kadın politikacıların haber metinlerinde kendilerine yer bulmaları için ideolojik bir kriter yokken, Türkiye'de ise kadın milletvekillerinin dünyayı kavrayışları gazetenin ideolojisi ve çıkarları ile örtüşüyorsa, medyada yer alma şansı buldukları sonucunu çıkarmak mümkündür.

İngiliz basınında, konu şu temalar bağlamında haberleştirilmiştir: 1) Kadın, ırk ve inanç konuları bağlamında politikadaki her türlü ayrımcılığı eleştiren haberler, 2) Seçim kampanyalarında ve kampanya süresince medyada kadın politikacıların yer almayışına dair haberler, 3) İngiltere'deki ve dünyadaki kadın politikacılara yönelik bilgi vermeye dönük haberler, 4) Cinsiyet ayrımcılığını feminizm gibi kuramsal temalar çerçevesinde tartışan haberler, 5) Kadınların geleneksel rolleri bağlamında kadın-politika ilişkisini tartışan haberler, 6) Siyasi lider eşlerine ilişkin haberler. Bu temaların tümü, kadının siyasetin öznesi olarak görülmesi özlemini içinde barındırmakta ve buna dair yapılabilecekleri sıralamaktadır. Dolayısıyla İngiliz gazetelerinde kadınların siyasetteki eksik temsili ve eksik yurttaşlığı sorununun doğru bağlamlarda sunulduğunu ve başka bağlamlar için araçsallaştırılmadığını söylemek mümkündür.

The Guardian gazetesinin kadın - siyaset ilişkisi ana olayını eşitlik söylemi bağlamında ve kadınların eksik temsili eleştiren tarzda ele aldığı görülmüştür. Bu bağlamda gazete, diğer ülkelerle karşılaştırmalı sayısal veriler sunarak, var olan eşitsiz durumu görece olarak ortaya çıkarmaya çalışmıştır. Gazetenin kadın-siyaset ilişkisi konusunu önemseydiği ve bunu bir sorun olarak gördüğü, haber sayısının çokluğu ve kapladığı alanın büyüklüğü bakımından ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda, kadınların da siyasetin gerçek özneleri olabilecek yeterlilikte olduğu ancak var olan durumda eşitsiz/haksız süregelen bir uygulamanın olduğunun haberlerde sık sık vurgulanması, gazetenin konuya ilişkin olumlu tutumunu gözler önüne sermektedir. The Guardian konuya ilişkin haberlerini mevcut yapıyı eleştirme ve daha fazla kadının siyasette yer almasını olumlama düşüncesi üzerine kurmuştur.

Daily Telegraph gazetesinde ise, niceliksel olarak The Guardian'dan daha az sayıda haberin yer aldığı görülmüştür. Gazetede; aday olan kadınların tanıtılması ve kadın politikacılara/kadın seçmenlere yönelik haberler tematik olarak ön plana çıkarılmıştır. The Guardian'da kadın-siyaset ilişkisine dair sorun, kadın politikacılar bağlamında konumlandırılırken, Telegraph'ta ise bu haberler sadece kadın politikacı bağlamında değil, seçmen olarak kadınlar bağlamında da ele alınmıştır. Gazetenin haberleri makro bakımdan değerlendirildiğinde; The Guardian'daki gibi konunun bütünlüklü ve tutarlı bir bakış açısından ele alınmadığı görülmüştür. The

Guardian'ın soruna işaret eden ve kadınlar lehine olan bakış açısına burada rastlanmazken, gazetenin konuya ayrı bir önem beslemediği ve sadece bilgi verilmesi gereken, haber değeri taşıyan konularda kadın – siyaset haberleri yaptığı görülmüştür. Aralarında böyle bir farklılık olmasına rağmen, her iki gazetede de kadınların siyasetteki eksik temsili önemli ve çözülmesi gereken bir sorun olarak işlenmiştir. Bu bakış açısını Telegraph'ın yaptığı, *“female challenger”*, *“unexpectedly”*, *“firebrand”* gibi kelime seçimlerinde görmek mümkündür. Haberlerde kullanılan kelimeler, politika yapmanın kadınlar açısından olağan değil, olağan dışı bir durum olduğuna vurgu yapma dolayısıyla var olan düzeni eleştirmektedir. Telegraph'ta partilerin kadınlara ilişkin tutumları, *“regressive, stagnant and contradictory”* sözcükleri ile tanımlanırken, politikada kadınların eksikliği için ise *“unwritten rules of the game”* tümcesi kullanılmıştır. Dolayısıyla The Daily Telegraph'ın da, The Guardian gibi politikadaki eksik kadın temsili önemli bir sorun olarak haberlerinde konumlandığı görülmüştür. İngiliz basınının varolan durumu eleştiren tutumu, kadın politikacı sayısının azlığı için kullanılan *“It was a real shame for british politics”* cümlesinde, Nick Clegg'in gölge kabinesi için kullanılan, *“notice anything, yes, every one of them is white and male”* cümlesinde, Ruanda'daki kadınların siyasal varlığının anlatıldığı *“Rwanda's progress on women is admired elsewhere”* ve başka bir haberde kullanılan *“Female representation in the UK parliament has logn been shameful”* cümlelerinde ortaya çıkmaktadır.

İngiltere gazetelerinde haberlerde çok fazla retorik unsur kullanılmıştır. Gazetelerde, konuya ilişkin pek çok uzmanın ve akademisyenin yanı sıra, olayın tarafı olarak politika yapan kadınların görüşlerine de geniş vermiştir.

Medyanın oluşturduğu kadın siyasetçi temsili, kadının siyasetteki varlığına meşruluk kazandırabileceği gibi, ataerkil ideolojiyi de devam ettirebilecek güçtedir. Kadınların gerçek anlamda yurttaş olmaları için, işlevsel anlamda erkeklerle eşit temsile sahip olmaları gerekmektedir. Gazeteler, haberlerindeki söylemleri ile kadınların yurttaşlık haklarından erkeklerle eşit düzeyde yararlanabilmeleri ve politikada aktif olabilmeleri için gereken toplumsal dönüşümü sağlayabilecek olanaklara sahiptirler. İngiliz yazılı basını bu bağlamlarda incelendiğinde; kadın – siyaset ilişkisi konusuna haber sayısı bakımından yoğun ilgi göstermediği görülmüştür. Ancak, toplumsal bir sorunda nitelik nicelikten daha önemli bir hale gelebilmektedir. Haberler içerik olarak incelendiğinde her iki gazetede de ideolojik olarak farklılaşmaksızın kadının siyasetteki statüsünü yükseltici bir dilin kullanıldığı görülmüştür. Bu durum gazetelerin kadını siyasetin öznesi, tam anlamıyla yurttaş olarak gören olumlu yaklaşımını göz önüne sermekte ve var olan sorunların ve çözüm önerilerinin gündemde tartışılmasına yol açmaktadır. Haberlerin temalarında ortaya çıkan unsurlar da bu bakış açısıyla örtüşmektedir. Türkiye'de ise gazetelerin konuya ilişkin daha fazla sayıda haber yapmakla birlikte, ataerkil söylemi sürdüren, bir ideoloji için araçsallaştıran, güzellik/ iyi anne / iyi eş olma gibi konulara odaklanma tutumunu sürdürdüğü görülmektedir⁵. Kadının aktif yurttaşlığına katkı sağlayacak haberler yapılması için, öncelikle konunun sıradanlaşmasına aldırmadan gazetelerde sürekli işlenmesi yani taze tutulması, kadın haklarına, başarılı kadın politikacılara, yurttaşlık haklarına dair haberlerin yapılması, politikaya girmek isteyen kadınlar için bilgi verici haberlerin yapılması ve son olarak medyadaki mağdur/kurban kadın tipolojisinin terk edilmesi gerekmektedir. Bu tarz

⁵ 22 Temmuz 2007 Türkiye genel seçimlerinde yazılı basında kadın – siyaset ilişkisinin incelendiğini çalışmanın ayrıntıları için bkz. Deniz, Şadiye. (2010), “Türkiye’de Yazılı Basında Kadınların Siyasal Temsili: 03 Kasım 2002 ve 22 Temmuz 2007 Genel Seçimleri”, Journal of Yasar University, Volume V, No: 19, 3199-3220.

haberlerin yapılması politikaya ilgisiz kadın imgesinin belleklerden silinmesini sağlayacak ve kadınlar için cesaretli olmalarını, tüm toplum için ise, toplumun yarısını oluşturan bireylerin aktif katılımını içeren gerçek bir demokrasiyi ortaya çıkaracaktır.

KAYNAKÇA

-----, "Dünya Sıralaması", Uluslararası Parlamenter Birliği, <http://www.ipu.org/wmn-e/classif.htm>, (27.04.2010)

AĞAOĞULLARI, Mehmet Ali. (1994), *Kent Devletinden İmparatorluğa*, Ankara: İmge Yayınları.

BEK, Mine Gencil & BİNARK. (2000), Mutlu, *Medya ve Cinsiyetçilik*, Ankara: Ankara Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi.

BULUT Selda - YAYLAGÜL, Levent. (2004), "Türkiye'deki Yazılı Basında Yargıtay ve Mafya İlişisine Yönelik Haberler", Ankara: *Gazi İletişim Dergisi*, Sayı 19.

ÇAHA, Ömer. (1996), *Sivil Kadın: Türkiye'de Sivil Toplum ve Kadın*, Ankara: Vadi Yayınları.

DENİZ, Şadiye. (2010), "Türkiye'de Yazılı Basında Kadınların Siyasal Temsili: 03 Kasım 2002 ve 22 Temmuz 2007 Genel Seçimleri", *Journal of Yaşar University*, Volume V, No: 19, ss. 3199-3220.

DİJK, Teun A. Van (2001), "Critical Discourse Analysis", *Handbook of Discourse Analysis*, (Eds. Schiffrin D., Tanen D.), Hamilton H.E: Blackwell Publishers.

DİJK, Teun A. Van. (1988), *News as Discourse*, Hillsdale: Lawrence Earlbaum Associates Publishers.

FRIEDMAN, Marilyn. (2005), *Women and Citizenship*, Oxford: Oxford University Press.

ISIN, Engin Fahri & WOOD, Patricia K. (1999), *Citizenship and Identity*. London: Sage Publications.

JAGGAR, Alison M. (2005), "Arenas of Citizenship: Civil Society, the State and the Global Order", *Women and Citizenship*, (Ed. Marilyn Friedman), Oxford: Oxford University Press.

KESKİN, Zerrin Ertan. (2004), "Türkiye'de Haber İncelemelerinde van Dijk Yöntemi", *Haber, Hakikat ve İktidar İlişkisi*, (Der. Çiler Dursun), Ankara: Elips Yayınları.

LLOYD, Genevieve. (1996), *Erkek Akıl: Batı Felsefesinde Erkek ve Kadın*, (Çev. Muttalip Özcan), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

MİLL, John Staurt. (1987), "Kadınların Köleleştirilişi", *Feminizm - 19. Yüzyıl Klasiklerinden Seçmeler*, (Çev. Şirin Tekeli), İstanbul: Afa Yayınları.

NICHOLSON, Linda. (1996), "Feminism and Marx: Integrating Kinship With the Economic", *Feminism as Critique: Essays on the Politics of Gender in Late-Capitalist Societies*, (Ed. Seyla Benhabib and Drucilla Cornell), Minnesota: University of Minnesota Press.

PHİLLİPS, Anne. (1995), *Demokrasinin Cinsiyeti*, İstanbul: Metis Yayınları.

SARIBAY, Ali Yaşar. (2008), *Global Bir Bakışla Politik Sosyoloji*, İstanbul: Everest Yayınları.

TANRIÖVER, Hülya Uğur. (2007), "Medyada Kadınların Temsil Biçimleri ve Kadın Hakları İhlalleri", *Kadın Odaklı Habercilik*, (Haz. Sevdal Alankuş), İstanbul: IPS İletişim Vakfı Yayınları, ss. 149-167.

TREMBLAY, Manon. (2000), "Women, Citizenship and Representatiton: An Introduction", *International Political Science Review*, Vol. 21, No. 4, ss. 339 – 343.

WALZER, Michael. (1989), "Citizenship", (Ed. T. Ball & J. Farr & R. L. Hanson), *Political Innovation and Conceptual Change*, Cambridge: Cambridge University Press, pp. 211–220.

YUVAL-DAVIS, Nira. (1997), "Women, Citizenship and Difference", *Feminist Review*, Vol. 57, No. 1, London: Routledge, Taylor & Francis Group, pp. 4-27.

The Guardian Gazetesi – 01 Nisan 2010-31 Mayıs 2010 tarihleri arasındaki sayıları.

The Daily Telegraph Gazetesi - 01 Nisan 2010-31 Mayıs 2010 tarihleri arasındaki sayıları.

http://tr.wikipedia.org/wiki/The_Daily_Telegraph, 15.04.2010.

http://tr.wikipedia.org/wiki/The_Guardian, 15.04.2010.